

**Vključevanje
intersekcionalne perspektive
v oblikovanje politik
in javno delovanje
za zmanjševanje
neenakosti in diskriminacije**

Projekt SIAPREM je v raziskovalnem delu:

- potrdil tezo na *mikroravni* individualnih življenjskih izkušenj migrantk, Rominj in starejših žensk, da neenakosti in diskriminacije ne izhajajo zgolj iz enega vira ali ene strukturne dimenzije razlikovanja med posamezniki/posameznicami in skupinami (npr. razreda, spola, narodnostne pripadnosti, starosti, državlanskega statusa ipd.), pač pa so strukturni viri neenakosti kompleksni in se medsebojno prepletajo, dopolnjujejo in vzajemno učinkujejo;
- pokazal na *mezoravni* institucij, ki s socialnimi storitvami rešujejo probleme neenakosti in diskriminacije, da upoštevanje intrakategorialne kompleksnosti in individualna obravnava potekata predvsem na ravni nevladnih organizacij, medtem ko so javne službe omejene z upravnim postopkom, ki pogosto predvideva enodimenzionalno in kategorialno obravnavo kompleksnosti individualnih položajev;
- pokazal na *makroravni* politik, ki definirajo probleme in rešitve neenakosti in diskriminacije, prisotnost intersekcij, ki pa so pogosto razumljene kot »dodajanje« dimenzij neenakosti brez uvida v njihov kvalitativen učinek na položaje neenakosti in izkušnje diskriminacije. Kljub prisotnosti intersekcij v politikah zato v glavnem ne gre za transformativne strategije in zavestno strateško kategoriziranje z vrednoto in ciljem enakosti, pač pa gre pogosto za pragmatično dimenzijo upravljanja razlik.

Kaj je intersekcionalnost?

- Je analitična in interpretativna perspektiva v raziskovanju, javnem delovanju in pripravi javnih politik, ki neenakost in diskriminacijo ne locira avtomatično v eno samo dimenzijo (denimo spol *ali* razred *ali* etničnost) niti v eno samo področje (denimo v ekonomijo *ali* kulturo *ali* zasebnost), temveč upošteva njihovo medsebojno učinkovanje: npr. kako součinkujejo ekonomija (trg dela), zasebnost (družina) in državljski status (biti ali ne biti državljan/ka); kako diskriminacija na osnovi npr. spola ne zajame vseh žensk enako, temveč se dimenzija spola prepleta z drugimi strukturnimi viri neenakosti ali privilegijev kot so razredna in narodnostna pripadnost, starost, spolna usmerjenost ipd.
- Ne gre za preprosto dodajanje dimenzij in virov neenakosti, temveč za uvid v način, kako se viri in dimenzije neenakosti medsebojno sokonstituirajo, utemeljujejo in legitimizirajo.
- Problematizira procese konstrukcije na videz samoumevnih in homogenih identitetnih kategorij na osnovi katerih delujemo ali ustvarjamo politike enakosti in (anti)diskriminacijske politike, da bi pokazala na intrakategorialno kompleksnost. Hkrati pa dopušča »strateško« uporabo kategorij, da bi naredila vidno povezanost med določenimi skupinami ter izkušnjami neenakosti in diskriminacije.
- Položajev neenakosti in izkušenj diskriminacije ne obravnava kot individualizirane »osebne okoliščine«, pač pa kot posledice strukturnih razmerij dominacije, ki preko pravnih, institucionalnih, simbolnih in odnosnih mehanizmov vzdržujejo *status quo*.

Priporočila za vključevanje interseksionalne perspektive v delovanje organizacij, ki rešujejo probleme neenakosti in diskriminacije:

1. **Oblikovanje jasnih stališč do neenakosti:** kako jo definiramo; kje so vzroki; kako prispevamo k rešitvam?
2. **Spodbujanje raznolikosti zaposlenih:** vnaša v organizacijsko kulturo več razumevanja in odprtosti do »drugosti«, s katero so pogosto zaznamovani uporabniki.
3. **Strateško kategoriziranje in dekategoriziranje:** predpostavljeno homogenost ciljnih skupin nenehno preizprašujemo.
4. **Dinamičnost položajev neenakosti:** upoštevamo perspektivo življenjskega poteka, spreminjanja položajev neenakosti in nalaganja njenih posledic.
5. **Raznolikost strategij:** razlike znotraj ciljnih skupin so izhodišče oblikovanja strategij.
6. **Spremljanje in refleksija družbenih sprememb:** metode reflektiranja družbenih in političnih sprememb in njihovih posledic za položaje neenakosti so vitalnega pomena.
7. **Integracija pristopa »od spodaj navzgor«:** aktivisti in praktiki, zlasti pa ciljne skupine/uporabniki so vključeni v oblikovanje načinov reševanja neenakosti.
8. **Povezovanje akterjev:** tako na ravni različnih dimenzij (spol, starost, razred, narodnost itd.) in področij neenakosti (ekonomija, intimnost, politika), kot tudi povezovanje različnih nivojev in vrst akterjev (različnih skupin, ki poučarjajo eno ali več dimenzij, vladnih, nevladnih, medvladnih akterjev).
9. **Individualen pristop in opolnomočenje:** poleg poudarka na individualnem namesto posplošujočem kategorialnem pristopu delujemo tudi na (političnem) opolnomočenju uporabnikov.

Intersekcionalni kriteriji za vrednotenje kvalitete politik enakosti

1. **Eksplicitnost, vidnost in poimenovanje:** Ali je problem eksplicitno poimenovan in definiran kot kompleksen? Ali so skupine vidne kot diverzificirane?
2. **Strukturna intersekcionalnost:** Ali obstaja razumevanje neenakosti v smislu razkritja struktur, ki jih pogojujejo? Ali pa so neenakosti opredeljene kot »osebne okoliščine«, kar napeljuje na individualizacijo problemov neenakosti.
3. **Načini reševanja neenakosti:** Ali je enakost neke skupine videna kot vrednota in norma sama po sebi, ali pa je namenjena drugim ciljem (denimo ekonomski učinkovitosti, boljšemu upravljanju itd.)?
4. **Prisotnost spola kot relevantne dimenzije:** Ali so politike »spolno nevtralne«? Ali je spol razumljen kot del strukturnih problemov ali je zgolj dodan?
5. **Nestigmatizacija skupin:** Ali poimenovanje skupin in problemov pripadnike/ce viktimizira, ali jih opolnomoči?
6. **Vidnost dominantnih ali privilegiranih skupin:** Ali obstaja in postaja vidna dominantna skupina in njeni privilegiji?
7. **Politična intersekcionalnost:** Ali obstaja vključevanje in medsebojno povezovanje obravnavanih skupin, civilne družbe in ekspertnih skupin v formuliranje politik?
8. **Povezovanje različnih ravni in individualizacija politik:** Ali so politike prilagojene kompleksnim situacijam posameznikov in jih tudi upoštevajo, ali se omejujejo na eno samo dimenzijo, ostale pa zanemarjajo?

Podrobnejše informacije o projektu SIAPREM in intersekionalni perspektivi lahko najdete v knjigi **Vrata niso baš odprta (treba da jih gurneš, pa da se odvaraju)**. *Perspektive v reševanju kompleksnih neenakosti*, avtoric Majde Hrzenjak in Vlaste Jalušič.

SIAPREM

<http://siaprem.mirovni-institut.si/index.html>

Slovenska filantropija

<http://www.filantropija.org>

Zveza Društev upokojencev Slovenije

<http://www.zdus-zveza.si>

Evropska komisija, Program Progress

<http://ec.europa.eu/progress>

Open Society Institute

<http://www.soros.org/>

Knjiga je dostopna na spletni strani http://siaprem.mirovni-institut.si/pdf/siaprem_vrata_niso_bas_odprta.pdf

Za vsebino te publikacije odgovarja izključno izdajatelj Mirovni inštitut in se je v nobenem primeru ne sme tolmačiti kot odraz stališč Evropske komisije.

Mirovni inštitut

Metelkova 6

1000 Ljubljana

Slovenija

t: +386 1 234 77 20

f: +386 1 234 77 22

e: info@mirovni-institut.si

www.mirovni-institut.si